

В НОМЕРІ:

НДО ТА ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ: думки, дії, досвід

Розбудова культурного середовища на засадах взаємодії із громадянським суспільством

Наталія Бугайова: «Дуже хочеться, щоб держава повернулася до «культури» обличчям»

Валентина Портна: «Було дуже важко, але ми впоралися і реалізували свій перший проект, об'єднавши населення»

ТОЧКА ЗОРУ

Там, де ще не ступала нога громадянського суспільства

Не рибку, а вудочку

УКРАЇНА: ВІДКРИТИЙ ПРОЕКТ

Сотрудничество и партнерство как путь улучшения жизни граждан

ВІЗИТНА КАРТКА

Фундації імені князів-благодійників Острозьких

СТОРІНКА ДЛЯ ДІТЕЙ

В об'єктиві: громадське життя

“Жити - значить боротися, боротися - значить жити”

П. Бомарше

Редактор:
Олена Кваша

Члени редакційної ради:
Лев Абрамов
Ірина Батура
Оксана Гурьянова
Марія Лебідь

Дизайн та верстка:
Анна Сорока

Фото:
Олена Кваша
Дарина Мінаєва

Адреса редакції:
м. Кіровоград
вул. Гайдара, 75-а, оф.1
Поштова адреса:
а/с 4/30, м. Кіровоград,
Україна, 25006.
Тел./факс: 0522 34-56-67, 27-10-95
e-mail: iscm@mail.ru

При використанні матеріалів видання посилання на «НДО-Інформ» - обов'язкове. Надіслані матеріали не рецензуються та не повертаються. Редакція може не поділяти точку зору автора та не відповідає за фактологічні помилки, які він допустив.

Якщо ви бажаєте отримувати бюлетень або інші видання ІСКМ, просимо надсилати поштою або факсом офіційні листи-заявки за підписом керівника вашої організації або структурного підрозділу.

Видання розповсюджується безкоштовно.

Листування тільки на сторінках видання. Думки висловлені у видання належать авторам і можуть не співпадати з офіційною позицією ІСКМ.

Тиражування **ФОП Александрова М.В.**
Замовлення №23 від 26 березня 2010 р.
Наклад 1000 примірників
Бюлетень видається з 1999 року.
Свідоцтво серія КГ № 522/99 Р
Видане Головним управлінням юстиції в Кіровоградській області
Видання засноване Інститутом соціокультурного менеджменту

Бюлетень «НДО-Інформ» був представлений Інститутом соціокультурного менеджменту (ІСКМ) в рамках проекту «Об'єднуємося заради реформ (UNITER)», що фінансується Агентством США з Міжнародного Розвитку (USAID) та здійснюється Pact Inc. Видання бюлетню стало можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст видання є винятковою відповідальністю ІСКМ та не обов'язково відображає точку зору USAID, Pact Inc або уряду США. Забороняється відтворення та використання будь-якої частини цього видання у будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання чи використання в будь-який інший спосіб без відповідного посилання на оригінальне джерело.

Видання розраховане на активістів громадських організацій, працівників закладів культури, посадовців органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, журналістів та всіх, хто цікавиться суспільним життям сучасної України.

Мета проекту «Спільний шлях у майбутнє»: зміцнити організаційні можливості громадських організацій на рівні місцевих громад шляхом створення можливостей для розвитку центрів місцевої активності на базі існуючих будинків культури.

Основні завдання, які ІСКМ та партнери мають виконати під час реалізації Національного проекту:

1. Вивчити діяльність будинків культури та їх можливості до адаптації реальним потребам громади, активним громадським організаціям на прикладі Кіровоградської, Дніпропетровської, Миколаївської, Чернігівської та Рівненської областей.

2. Розробити рекомендації Міністерству культури та туризму України в частині адаптації існуючої нормативно-правової бази до сучасних соціально-економічних умов, передбачивши можливість збільшити кількість можливостей будинків культури.

3. Активізувати суспільний діалог на тему діяльності будинків культури та залучити до роботи територіальні громади, які мають позитивний досвід організації будинків культури в сучасних умовах.

Партнерами проекту є:

- Центр гуманістичних технологій «АХАЛАР»;
- Центр підтримки громадських та культурних ініціатив «Тамариск»;
- Фондація ім. Князів-благодійників Острозьких;
- Центр сприяння суспільним інноваціям.

З М І С Т

Розбудова культурного середовища на засадах взаємодії із громадянським суспільством	3
Наталія Бугайова: «Дуже хочеться, щоб держава повернулася до «культури» обличчям»	4
Валентина Портна: «Було дуже важко, але ми впоралися і реалізували свій перший проект, об'єднавши населення»	5
Там, де ще не ступала нога громадянського суспільства.....	6
Не рибку, а вудочку	7
Візитна картка: фундації імені князів-благодійників Острозьких	9
Сотрудничество и партнерство как путь улучшения жизни граждан	11
Хроніка громадського та культурного життя.....	13
Кондратюк Лідія Андріївна: «Клуб будували своїми силами...»	16
Сторінка для дітей	19

Розбудова культурного середовища на засадах взаємодії із громадянським суспільством **Реалізація проекту «Спільний шлях у майбутнє»**

В Україні сьогодні, у більшості випадків, зберігаються застарілі підходи до формування

Світлана Пахлова

державної політики у сфері культури, коли держава прагне опікати культуру, уникаючи її самостійності. Національна культура виявилася неспроможною до конкуренції зі світовим культурним простором, а рішення державних органів подекуди не відповідають вимогам сучасності та потребам суспільства.

Україна, як країна, що інтегрується у світове, в т.ч. європейське, співтовариство має вивчати позитивний міжнародний досвід щодо розбудови культурного середовища та використовувати прийнятні для України міжнародні стандарти та європейські підходи до реформування у сфері культури.

Разом з тим Україна має враховувати особливості національної традиційної культури та унікальну мережу закладів культури, таких як клуби, народні доми і

будинки народної творчості, що є єдиними культурним осередками на селі.

Унікальна можливість обговорення різних рівнях із залученням громадських організацій і працівників культури важливих питань щодо модернізації галузі та впровадження нових форм роботи відкривається із запровадженням національного проекту «Спільний шлях у майбутнє».

Учасниками проекту виступають державні та місцеві органи культури, організації культури, наукові установи, працівники галузі культури та громадські організації.

3 грудня 2009 року Інститутом соціокультурного менеджменту (далі за текстом ІСКМ) за підтримки Міністерства культури і туризму України (далі за текстом МКТ) реалізується національний проект «Спільний шлях у майбутнє».

Проект передбачає започаткування діалогу усіх зацікавлених сторін з важливих питань модернізації галузі та налагодження взаємодії із громадянським суспільством. Зокрема, протягом 2010-2011 років, планується здійснити наступні завдання: вивчення реальної практики діяльності клубних закладів та можливостей їх адаптації до потреб суспільства; удосконалення законодавчого поля діяльності місцевих організацій соціально-культурної сфери; розвиток соціальної взаємодії місцевих закладів культури та громадськості; покращення інформаційно-методичного забезпечення діяльності місцевих закладів культури щодо впровадження ефективних моделей соціальної взаємодії та інтеграції громад; укріплення життєздатності місцевих клубних закладів та бібліотек через підвищення їх суспільної значимості.

Усі ці завдання є дуже важливими і необхідними для розвитку галузі культури і наближення культурних послуг до потреб суспільства.

Проте неможливо сьогодні говорити про конкретні шляхи, якими має йти Україна для забезпечення модернізації галузі культури і, особливо, клубних закладів.

По-перше, на сьогодні немає чіткої стратегії подальшого розвитку галузі культури, яка б відповідала сучасним реаліям і задовольняла потреби в першу чергу громадян – споживачів культурних послуг.

По-друге, існує потреба обговорення усіх можливих альтернативних рішень з

прахуванням ризиків і загроз, яке має відбуватись за участю усіх зацікавлених осіб, як органів влади і організацій культури, так

Створений в рамках згаданого проекту сайт <http://www.lacenter.org.ua> та інформаційний бюлетень ІСКМ «НДО-Інформ» мають

стати платформами для обміну думками і поширення інформації про досвід інших країн та можливі альтернативні варіанти модернізації закладів культури, зокрема клубних закладів.

Таким чином, завдяки співпраці усіх зацікавлених сторін можуть бути розроблені пропозиції, що враховують як інтереси громадян, так і специфіку мережі закладів культури України, в т.ч. на селі.

Реалізація проекту «Спільний шлях у майбутнє» – це запровадження відкритого діалогу і обговорення актуальних проблем у сфері культури. Це є дуже позитивним кроком на шляху до розбудови демократичного суспільства в Україні.

Веб-сайт <http://www.lacenter.org.ua>
“Центри місцевої активності України”

і працівників культури та громадськості (громадських організацій).

По-третє, сьогодні відсутній зв'язок органів культури із громадськістю, тому рішення, що приймаються в сфері культури не завжди відповідають потребам і запитам громадськості.

Мета проекту полягає саме у наближенні рішень органів влади та організацій культури до громадян, як основних споживачів соціально-культурних послуг.

Якщо взяти до уваги європейські принципи управління (good governance), які регламентують відкритість, участь, підзвітність, ефективність та злагодженість, ми маємо започатковувати і поширювати діалог. Кожна думка має бути почута і обговорена. Це забезпечить більш поглиблене вивчення альтернатив і можливих змін з метою уникнення небажаних наслідків у майбутньому. Досвід будь-якої країни є цікавим і корисним для України, оскільки ми можемо на прикладі розглянути як позитивні, так і інші сторони реформування сфери культури, вивчити різні форми і методи роботи органів управління та закладів культури, запровадити найбільш прийнятні для України моделі роботи організацій культури, які базуються на принципах демократії та участі громадян у житті держави.

Для довідки:

Конституція України, прийнята у 1996 році, гарантує людині право на вільний розвиток своєї особистості (ст. 23); право на свободу об'єднання у громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення культурних інтересів (ст. 36); свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності (ст. 54).

Свободу творчості, вільний вибір будь-якого виду культурної діяльності, засобів і сфер застосування творчих здібностей тощо гарантують Онови законодавства про культуру (ст. 5). Громадяни мають право за своєю ініціативою утворювати творчі спілки, національно-культурні товариства, фонди, асоціації та інші громадські об'єднання, в тому числі міжнародні (ст. 7).

Пахлова Світлана,

аспірант Національної академії державного управління при Президентові України, старший науковий співробітник Українського центру культурних досліджень

Міністерства культури і туризму України
e-mail: s_pakhlova@gmail.com

Наталія Бугайова: «Дуже хочеться, щоб держава повернулася до «культури» обличчям»

Черговою учасницею нашої дискусії з проблем будинків культури, взаємодії громадських організацій та закладів культури стала Бугайова Наталія Анатоліївна, заступник директора з виховної роботи загальноосвітньої школи №2, селище міського типу Нова Прага (Олександрійський район).

- Пані Наталіє, ви представляєте «сектор» освіти Нової Праги, скажіть, чи є співпраця між школою, в якій Ви працюєте і закладами культури селища? Наскільки ефективна ця взаємодія і чи потрібна в цілому?

Будинок культури на Миколаївщині

- Я представляю загальноосвітню школу, що співпрацює з будинком культури. Така співпраця необхідна, тому що такі організації, на мою думку, не можуть існувати одна без одної. Якщо немає безпосереднього спілкування, то немає повноцінної роботи. Працюємо ми згідно нашої програми «Соціального партнерства», постійно її доповнюючи, тому що постійно виникають нові проблеми, які потрібно вирішувати. Проводимо спільні заходи (патріотичного, соціального характеру), збираємо історію рідного краю та робимо багато інших, на мою думку, корисних для людей речей. Тож, можу сказати, що за п'ятибальною шкалою

ефективності, нам можна поставити «5».

- Чудово, ви маєте тісну взаємодію з будинком культури, тож можете сказати, які є проблеми, на Вашу думку, існують сьогодні у сфері «культура». Так би мовити, погляд зі сторони.

- Будинок культури, на мою думку, в будь-якому регіоні, справді є досить вразливою ланкою, тому без підтримки громади і громадських організацій цим установам вижити буде досить складно за нинішніх умов. Найбільшою проблемою, як показує досвід, у нашій співпраці є слабка матеріально-технічна база. У нас відсутні проблеми з кадровим забезпеченням і зацікавленістю громади, а матеріально-технічне забезпечення є слабким і несучасним, наприклад, для того, щоб провести повноцінний захід ми вимушені шукати апаратуру, мікрофони тощо. Взимку виникає проблема з опаленням.

Окреме слово щодо кадрового забезпечення - суттєву допомогу у вирішенні цього питання надає наш директор Лідія Василівна та художній керівник Алексєєва Наталія Олексіївна. Молоді цікаві наші заходи, вони приходять до будинку культури, допомагають, тобто кадри працюють в ногу з часом. Ось такий погляд зі сторони.

- Що, на вашу думку, потрібно змінити для того, щоб будинки культури по всій країні змогли працювати

ефективно?

- Дати можливість будинкам культури реалізуватися. Не кожен будинок культури може сам заробити для себе гроші - не вистачає необхідних знань, умінь та навиків. І далеко не в кожному населеному пункті є такі меценати, які можуть надати допомогу, волонтери, які можуть обійти «з протягнутою рукою» все село, селищну раду. Тобто - є проблеми і з боку соціальної активності громади. І ще - «на культуру» дуже часто просто не вистачає грошей. І дуже хочеться, щоб держава повернулася обличчям до культури саме з фінансового боку. Це суттєво допомогло б, на мою думку.

Марія Сидоренко

Валентина Портна: «Було дуже важко, але ми впоралися і реалізували свій перший проект, об'єднавши населення»

Ще однією учасницею нашої розмови про проблеми розвитку взаємодії закладів культури та громадських організацій стала Портна Валентина Миколаївна, директор Протопопівського будинку культури (Олександрійський район), яка поділилася своїм баченням цієї проблеми.

Будинок культури у нашому селі є центром об'єднання населення, громади. І на прикладі будинку культури ми демонстрували результати нашої співпраці з громадою, населення побачило, що разом ми можемо багато зробити. Три роки тому у нас працював фонд «Український Фонд Соціальних Інвестицій» і на базі нашого будинку культури (Протопопівського), де я була головою ініціативної групи, було розроблено проект по проведенню водопроводу. Було дуже важко, але ми впоралися і реалізували свій перший проект, об'єднавши населення.

Необхідні були внески від громади, підприємців та селищної ради, тому ми дуже старалися всіх залучити, згуртувати навколо цієї теми. Ми провели благодійний марафон, показали одну з форм роботи, як можна активізувати та залучити населення до вирішення своїх проблем. Тепер ми розробляємо нові форми проведення заходів й продовжуємо заохочуємо громаду до співпраці. Запрошуємо для участі бюджетні організації – дитячі садочки, школи та соціальних працівників.

Також слід відмітити, що зараз багато будинків культури (у тому числі – і наш) активно працюють над розвитком та становленням «зеленого туризму». Команда нашого будинку культури писала проект, отримали грант. Так ми створили на території нашого села туристичне комунальне господарство. Влітку провели «Марафон Дружби», який продемонстрував різноманітність та самобутність культурного

життя національних меншин нашого краю. Також ми провели багато семінарів та майстер-класів для наших колег з інших районів, демонстрували свій досвід, ділилися здобутками.

- Розкажіть трохи більше про сам «Марафон».

- Все просто – з'явилася ідея провести цікавий захід. Він мав назву «Хлібний караван». Ми хотіли показати всі нації та хліб, який споживають ці народи, тобто, якщо це корейці, то хліб – корейський, якщо німці – німецький, і, звісно ж, наша паляниця. Думаю, нам вдалося, хоча трохи довелося доопрацювати формат заходу, але це на краще...

- Ви співпрацюєте з місцевою владою? Вони вас підтримують?

Будинок культури на Кіровоградщині

- Звичайно. Розвиваємо тристороннє партнерство, тому що самотужки це важко: влада – громада – бізнес. Не буде цих трьох китів – не буде діла.

- Чим займаєтесь сьогодні?

- Сьогодні ми залучаємо молодь до національних свят. Запрошуємо молодих людей до співпраці з нами, щоб вони брали участь у всіх заходах. Вони дуже активно до цього ставляться і дуже задоволені. Також активно співпрацюємо з громадськими організаціями, вони нам дуже допомагають у проведенні заходів за рахунок своїх коштів. Якщо раніше це робилося за рахунок будинку культури, то зараз ці витрати беруть на себе організації. А ми використовуємо власні кошти на ремонт в фойє, придбання нових комп'ютерів і заміну газового котлу.

Марія Сидоренко

Там, де ще не ступала нога громадянського суспільства...

«XXI сторіччя буде ерою НДО». Ці слова Кофі Аннана – генерального секретаря ООН, облетіли весь світ. Але, очевидно, не весь. Майже два десятиріччя ми будемо демократичну державу, розбудовуємо громадянське суспільство. Здається, вже всім відомо, навіть у найвіддаленіших куточках, що таке третій сектор, організації громадянського суспільства, соціальна активність громадян та соціальна відповідальність бізнесу, соціальна взаємодія, а ще громада, місцеве самоврядування тощо.

Дослідження, яке здійснювалось в рамках національного проекту ІСКМ «Спільний шлях у майбутнє», дало нам можливість поспілкуватися з експертами з сільських громад. Ми побачили села, які занепадають, але більше здивували нас села, де місцеві господарства досить потужні і, не зважаючи ні на що, процвітають. На перший погляд здалося, що тут громади вже змогли настільки згуртуватися та успішно взаємодіяти, і місцеві соціальні проблеми вже не лякають мешканців та не вводять в депресію. Чисті вулиці, гарні будинки культури, школи, спортивні комплекси, центри дозвілля, навіть готелі... Все виглядає краще ніж в ті «гарні часи розвиненого соціалізму». Нам, звичайно, стало цікаво дізнатися від людей про такий успішний досвід соціального та економічного розвитку їх громад. Спочатку нам з гордістю демонстрували все, чим дійсно можна гордитися. А ось коли закінчувались презентації досягнень, починалися розмови про проблеми. Ми навіть не сподівались таке почути в успішних селах. І рай враз переставав таким здаватися. Яскраві образи щастя змінювались розчаруванням, невдоволенням, безнадією та безпорадністю. Найприкріше те, наскільки подібними виявились ці історії «успішного розвитку сільських громад». А тепер – слайди! (Як говориться у старому анекдоті.)

Ми стояли на місточку, милувалися весною та спостерігали, як дітлахи талапалися у забрудненому каналі, швириляли пляшки, залізачки. До нас приєднався молодий чоловік. Згадав, як раніше в цьому каналі риба плавала, чистим був, діти купались...

А тепер дітям до води хочеться, але нема у них водоймища. Хотіли якось зібратися та почистити канал, навіть грошима могли скинутися. Але господарю це не потрібно. Хто ж робитиме без його дозволу. Тож щороку все гірше і гірше. Ми поцікавились, чи не краще дітей оздоровити на морі, господарство зможе, мабуть і зарплата дозволяє це зробити. Чоловік вже роздратовано почав розповідати, що господар платить людям копійки. За таку ж роботу в інших місцях платять набагато більше. Тому молоді люди, щоб прогодувати сім'ю їздять на заробітки. Та дороги назад вже немає. В селі єдине господарство та господар. Так що люди, як у рабстві, змушені підкорятися йому, робити все, як йому хочеться, щоб не розгнівати та не лишитися єдиної можливості заробляти на життя. Непокірливим навіть скотину ніде випасати: всі угіддя господареві.

Господарство давно прибрано до одних рук.

- А як же місцеве самоврядування, демократичні засади?

Голови сільради в кабінеті ми не знайшли. Ця поважна літня жінка, яка дряпалася по стовпах вздовж дороги, розвішувала прапорці перед святом. Невже більше нікому? Але хто ж її послухає...

Ще в одному такому ж селі господар нарікав, що «поставив голову сільради, а він ні на що не здатний.»

Об'їздили ми чимало сіл, та не знайшли жодної громадської організації. Тут ще не ступала нога громадянського суспільства.

Ми розповідали людям про успішний досвід вирішення місцевих соціальних проблем та різні можливості залучення інвестицій громадськими організаціями. І для нас вже не було дивним, що кожного разу наші співбесідники не зважувались зробити ані кроку без погодження з «господарями», які важно демонструючи свою владу вирішували, чи це «цікаво громаді».

Значно краще справи в селах, де кілька орендаторів чи фермерів. Тут у людей є альтернатива, а між фермерами – здорова конкуренція. Тому тут хоч і нема поки що громадських організацій, але інформація про їх місію та функції, на наш погляд, попала в благодатне підґрунтя. Очевидно, просто раніше сюди не потрапляли громадські ініціативи. Ті можливості, які надавались різними донорськими організаціями,

сільські мешканці не зважилися використати ради розвитку своєї громади. Або не знали, не зуміли, або не вірили... А тепер, як говорять самі місцеві активісти, кусаємо лікті, дивлячись з заздністю як інші сільські громади спромоглися організуватися та покращити свій добробут.

Гарні можливості саме для сільських громад надає сьогодні Антикризова гуманітарна програма Міжнародного Фонду «Відродження». Пріоритетом конкурсів є соціальна взаємодія громад у вирішенні нагальних проблем, що виникли в наслідок фінансово-економічної кризи.

Багато інших програм благодійних організацій також намагаються допомогти сільським громадам. Але між цими можливостями та сільськими громадами найчастіше стоять перешкоди, створені з відсутності інформації, відповідних знань та досвіду, невіри тощо. Вирішенню цієї проблеми сприяють визнані у світі громадські Центри місцевої активності, які є важливими осередками громадянського суспільства, особливо на селі.

Щиро віримо, що національний проект ІСКМ «Спільний шлях у майбутнє» сприятиме поширенню та розвитку в Україні моделі Центру місцевої активності - ефективного механізму вирішення соціальних проблем місцевих громад.

Олена Пергун,

Президент Центру сприяння суспільним інноваціям, м. Миколаїв

Не рибку, а вудочку

Майже 10 років ми живемо в третьому тисячолітті. Різноманітними були прогнози про те, що принесе воно людству. Нова ера, як і все нове та невідоме багатьох страшить. Тому не дивно чути, що стає жити все гірше та важче. Але чи всім?

А як почуваєтесь ви в третьому тисячолітті?

Ми є поколінням, яке живе на зламі тисячоліть. Багато хто з нас пам'ятає ті часи, коли про холодильники, пральні машини, не кажучи вже про іншу побутову техніку, комп'ютери, мобільні телефони тощо навіть не мріяли. А спробуйте уявити своє життя сьогодні без всього цього: чи забудуть бажуючі повернутися назад у ті часи, де можливостей було не густо? То чому ж все-таки, не зважаючи на технічний прогрес

та покращення умов для життя в нашій країні, багато людей почувають себе некомфортно, невпевнено? Куди поділась впевненість в завтрашньому дні, відчуття безпеки?

На мою думку, відповідь потрібно шукати в нас самих, в нашій свідомості, яку було сформовано в часи командно-адміністративної системи. Люди покладали відповідальність за своє життя та майбутнє на посадовців, які повинні були все організувати, про все подбати, і, звісно, цілком на них покладалися та сумлінно виконували всі їх розпорядження. А коли отримали право самим розпоряджатися, а з ним і відповідальність за своє життя, за свою громаду, - розгубилися та досі чекають, що «хтось зверху» за них все вирішить.

Рецепт один - необхідно навчитись самим організовувати своє життя і бути відповідальним за нього.

Чим відрізняються успішні громади від депресивних?

По-перше, активністю громадян у вирішенні місцевих соціальних проблем.

По-друге, соціальною активністю бізнесу.

Все, на перший погляд, просто і зрозуміло. Але якщо ця активність не організовано в систему ефективної соціальної взаємодії, то вона не приведе до успіху.

З чого складається така система, яка здатна привести громаду до благополуччя?

По-перше, це наявність визначеної проблеми, яка визнана більшістю громадян, та може бути вирішена тільки всією громадою. І таку проблему довго шукати не прийдеться.

По-друге, наявність громадської організації, діяльність якої спрямована на активізацію місцевої спільноти в рішенні локальних соціальних проблем. Організація повинна жити спільними проблемами і бути прийнятою громадою, мати кредит довіри від громади, мати досвід управління проектами, мати навички взаємодії з громадськістю та налагоджені канали комунікації, мати сміливість стати лідером в процесі здійснення змін. Ось таких організацій сільським громадам бракує через відсутність у місцевих активістів нових знань, які змінюють їх уяви та розуміння шляхів рішення проблем (методи залучення громадян до активного життя громади, способи мотивації, способи залучення ресурсів з місцевих джерел: від представників громади, бізнесу, місцевої

влади; способи прийняття рішень в громаді,

Людмила Станкевич

розробка та управління проектами).

По-третє, наявність інтегруючих громаду механізмів, таких як центр місцевої активності, фонд місцевого розвитку, соціальне замовлення, суспільний договір тощо.

А головне, що відрізняє успішні громади – це наявність прикладів активних дій мешканців громади, спрямованих на вирішення місцевих проблем.

Виявляється, щоб стати успішною, громаді потрібно навчитися. Але для цього потрібні ресурси. В жодному бюджеті такі витрати не передбачені. А місцевий соціально активний бізнес, діючи за правилом «рибку, а не вудочку», намагається своїми ресурсами вирішити всі проблеми, а швидше ті, що кидаються всім у вічі. А громада залишається невдоволеною: те не зробив, а тому не дав, а міг би і більше...

Тож краще змінити правила гри, дати «вудочку, а не рибку», та не брати на себе непосильний тягар, який по силі тільки всій громаді.

Здобути знання та досвід, створити ефективні механізми соціального розвитку громади – першочергове завдання для тих, хто прагне стати успішним. Ті громади, які зрозуміли це, вже давно задоволені результатами своєї діяльності та крок за кроком поліпшують своє життя, створюють гарні перспективи.

Людмила Станкевич,
випускник першої польсько-української
Школи аніматорів місцевих спільнот

Центр місцевої активності в закладі культури: проблеми та перспективи розвитку

Ідея трансформування місцевих закладів культури (клубів, будинків культури, бібліотек) в осередки громадської активності виникла більше десяти років тому. Місцеві заклади культури, особливо клуби та будинки культури, потерпали від численних проблем, пов'язаних з нездатністю адаптуватись до сучасних умов. В умовах кризи місцевих бюджетів, фінансування соціальної сфери є важким для громади. Тому в таких ситуаціях, зазвичай, першими страждають заклади культури, які вважаються не такими важливими як інші інституції соціальної сфери. Чому палаци культури, які мали добре фінансування та матеріальну базу для статутної діяльності до недавнього часу тепер стали перед проблемою виживання? Чому вони були потрібні та щедро підтримувались, а в новій державі таким величезним потенціалом мережі закладів культури залишаються поза справами.

Сучасний менеджмент дає відповідь на це запитання. Звісно, в умовах конкуренції необхідно знайти свою нішу послуг та бути потрібним громаді. Закінчився час, коли заклади культури фінансувались по факту існування самого закладу, який виконував завдання замовника. Що робити далі, більшість клубних закладів не можуть визначитись та продовжують працювати по-старому. Але проблеми, як відомо, спонукають до пошуку ефективних методів діяльності. Для деяких клубних та бібліотечних закладів новим кроком для розвитку стало впровадження моделі Центру місцевої активності. Апробація цієї моделі виявилась успішною, напрацьовано досвід, але визначено і ряд проблем, пов'язаних з впровадженням інновацій.

Мережа клубних закладів системи міністерства культури сьогодні налічує близько 20 тисяч, а загалом клубні та бібліотечні заклади усіх систем складають 44 тисячі. Це величезний ресурс в соціальній сфері, який має використовуватись результативно, особливо в час фінансової скрути. І якщо є успішний світовий і вітчизняний досвід, який варто використати, то необхідно зробити все для прискорення цього процесу. Усунути всі перешкоди на шляху до соціального розвитку громади, суспільства – спільна мета місцевих

закладів культури та громадських організацій.

Центр сприяння суспільних інновацій ініціював впровадження ідеї трансформування місцевих закладів культури в громадські інтегруючі центри місцевої активності в Миколаївській області. За підтримки Фонду Євразія та ІСАР «Єднання» в співпраці з ІСКМ та ЦПТІ (Кіровоград), управлінням культури Миколаївської обласної державної адміністрації реалізовано ряд проєктів, спрямованих на навчання місцевих активістів та представників закладів культури методиці впровадження ефективних соціальних технологій та стажування в українських та польських Центрах локальної активності. Наслідком стало успішне впровадження ідеї в різних громадах регіону (Миколаїв, Вознесенськ, Врадіївка та ін.)

Але першопрохідцям у впровадженні інновацій приходиться нелегко через невідповідність сучасного законодавчого поля діяльності закладів культури та ОГС. Тому ми щиро вітаємо діяльність національного проєкту ІСКМ «Спільний шлях у майбутнє», який призваний допомогти місцевим громадам та суспільству в цілому ефективно використати великий потенціал місцевих клубних установ та ОГС через впровадження механізму їх ефективної соціальної взаємодії – центр локальної активності. Анімація місцевих спільнот успішно здійснюється в багатьох демократичних країнах світу. Ми впевнені, що національним проєктом «Спільний шлях у майбутнє» розпочато новий етап в розвитку громадянського суспільства в Україні.

Олена Пергун,

Президент Центру сприяння суспільним інноваціям, м. Миколаїв

ВІЗИТНА КАРТКА

Фундації імені князів- благодійників Острозьких

Заснована в листопаді 1995 року з ініціативи 9-ти громадських організацій Рівненської та Волинської областей.

Місія: „Розвивати місцеві громади та ініціативи шляхом підтримки громадських організацій, груп активістів, установ і організацій, які допомагають людям у самореалізації та забезпеченні їх потреб і законних інтересів”.

Статус: регіональний благодійний

фонд, недержавна неприбуткова незалежна організація.

Напрямки діяльності: Підтримка малозабезпечених та соціально незахищених верств населення, залучення громадськості та комерційних структур до справи благодійності. До 2006 року Фондацією Острозьких надано допомогу близько 2700 малозабезпеченим громадянам, проведено 17 наметових таборів для малозабезпечених дітей, участь у яких взяло понад 500 дітей. Кожного року напередодні Різдва організація проводить благодійну акцію “Різдво для всіх”. Під час Різдвяних свят 1999 року вручено подарунки 127 студентам-сиротам (вартість 32 \$ кожному), у 2000 р. було надано допомогу 167 самотнім людям похилого віку. Під час акції “Різдво - 2001” надано допомогу 114-ти дітям-сиротам, напівсиротам, з багатодітних сімей. У 2002 – 2004 рр. було надано матеріальну допомогу на суму більше 50 гривень (одяг, канцтовари, продуктові пакети) 417 дітям-сиротам, які навчаються в школах м. Рівне. Фінансування для благодійних цілей залучається з місцевих джерел. Ця допомога була продовжена у 2005-2006 рр. Окрім цього, понад 120 пацієнтів Рівненського геріатричного пансіонату щорічно під час Великодніх свят отримують паски та солодощі, а у 2006 році під час традиційної добродійної акції „Різдво для всіх” до бенефіціантів Фондації долучилося понад 400 пацієнтів обласної психоневрологічної лікарні та більше 20 учасників групи самопомогли у сфері психічного здоров'я.

Розвиток філантропії. Чимало уваги приділяється розвитку філантропії в регіоні, формуванню позитивної громадськості думки щодо благодійності, а зокрема - навчання громадських організацій залучати для реалізації соціальних проєктів фінансування з місцевих і зовнішніх джерел від бізнесу, влади, пожертви окремих громадян). Фондацією Острозьких розроблено курс навчань “Локальний фандрейзинг”. Цей курс, що проходить у вигляді семінару-тренінгу з інтерактивною формою навчання, спочатку був апробований серед рівненських НДО, а згодом запропонований для ресурсних центрів всієї України. Сьогодні організація в рамках реалізації національного проєкту “Школа розвитку локальних ресурсів для НДО” навчає

унікальній методиці залучення фінансування з місцевих джерел представників та соціальному партнерству. 25 листопада 2005 року Фундацією Острозьких було вперше в регіоні організовано і проведено конкурс «Благодійник року», під час якого переможці були нагороджені бурштиновими серцями.

Освітня діяльність. Щороку здійснюється понад 40 навчань для НДО, учнівських комітетів, ініціативних груп громадян, а також державних установ. Видано 10 книг і 8 брошур для НДО, проводяться літня Школа молодого лідера та Школа розвитку локальних ресурсів. Окрім цього, тренери Фундації проводять тренінги для тренерів за 2-рівневою програмою: навчання дорослих за готовою тренерською інструкцією та підготовка нових курсів.

Соціальне партнерство. Фундація ім. князів-благодійників Острозьких має досвід у виконанні соціального замовлення від державних установ. Зокрема, активно співпрацює з представниками влади та підприємницькими структурами з питань впровадження моделей регіонального розвитку. На базі Фундації імені князів-благодійників Острозьких утворився Інноваційно-аналітичний центр підтримки бізнесу «Євро-Волинь», який безпосередньо займається впровадженням інноваційних моделей вже як самостійна структура. На базі Фундації Острозьких працює Інформаційний центр з працевлаштування, який, налагодивши стосунки з бізнесовими структурами, розробив благодійну програму допомоги безробітним. З 2004 року запроваджено у дію систему соціального дисконту, за якою громадяни, вносячи пасивну пожертву (придбавши картку соціального дисконту) отримують тисячі знижок на товари і послуги, бізнес надає скидки від 3 до 50% і спонсорує інформаційну кампанію, а малозабезпечені отримують безстрокові соціальні дисконтні картки безкоштовно.

Реорганізація діяльності. На даний час діяльність Фундації як благодійного фонду реорганізується: створено Раду Директорів з представників бізнесових кіл та банківсько-кредитних, релігійних, державних установ. На її базі створено Фонд розвитку територіальних громад Північно-Західного регіону України (етнічний ареал Волині) для надання малих грантів регіональним НДО та місцевим громадам через ініціативні групи громадян. З 2002 по

2006 рр. на реалізацію проектів громадських організацій та громадських груп, спрямованих на розвиток місцевої громади, вирішення її проблем та забезпечення її потреб - надано 56 малих грантів у сумах еквівалентній від 150-ти до 1000 доларів США кожен. До кінця 2006 року ендавмент (недоторканий капітал) Фундації Острозьких становить суму еквівалентну \$10.000. Окрім цього, Дубенська міська рада своїм рішенням 2004 року передала у безоплатне використання Фундації острів у центральній частині міста (що дотичний до замку князів Острозьких 14 ст.). В 2004 році Всесвітня ініціатива підтримки грантодавців (WINGS) Фундацію Острозьких визнала першим Фондом територіальної громади в Україні. У 2006 році Фундація Острозьких, номінована у м. Рівному щорічним рейтингом популярності „Гордість міста” як краща благодійна організація.

Найближчі плани. Серед найближчих планів Фундації - зміцнення взаємин з місцевою владою різних рівнів для забезпечення більш ефективного використання бюджетних коштів, спрямованих на вирішення соціальних проблем силами громадських організацій, посилення роботи з громадами під час проведення широкомасштабних благодійних акцій, мобілізація місцевих і міжнародних ресурсів для вирішення найгостріших проблем міста Рівне та регіону. А також розвиток партнерства з економічним сектором у напрямку соціальної корпоративної відповідальності.

Рада директорів:

Краплич Руслан Ростиславович - голова
Ради Директорів,

Лук'янова Ольга Олегівна,
Процюк Володимир Андрійович,
Омельчук Світлана Богданівна,
Жуковський Анастасій Петрович,
Ясенчук Антоніна Яківна,
Чайка Владіслав,
Рощина Борис Маркович,
Пасічник Віктор Олександрович,
Маняк Наталія Володимирівна.

Фундація імені князів-благодійників
Острозьких
Адреса: вул. Драгоманова 11, м. Рівне.
Адреса для листування: а/с 114, м. Рівне,
33028 Тел./факс (0362) 22-10-81
e-mail: pbofrv@gmail.com
www.fundraising.org.ua

Сотрудничество и партнерство как путь улучшения жизни граждан

В этой статье мы познакомим вас с опытом партнерства и сотрудничества Центра АХАЛАР с партнерами - предпринимателями, бизнес компаниями, домами культуры, музеями, результатом которого стали совместные действия, направленные на улучшение жизни людей города Чернигова. Когда мы говорим о возрождении домов культуры, то достаточно острым становится вопрос о непосредственной деятельности после "возрождения".

За последние 6 лет организация АХАЛАР провела десять разноплановых социальных акций, которые отличались по своей структуре, формам, но имели одну, но обязательную особенность - мы привлекали общественность к решению социальных проблем. Для этого мы находили и пытались реализовать их нереализованные социальные интересы. Для большинства членов общества мотивирующими факторами участия в подобной акции является демонстрация их социальной ответственности.

Как показывает опыт, непременным условием успеха наших акций являлось использование потенциала громады во время сбора средств. Классики гуманистической психологии, утверждают, что только человек, вложивший часть своей энергии, труда, денег и других ресурсов, становится реальным участником процесса; в данном случае - процесса улучшения общей жизни.

Социальные акции проводились нашей организацией с целью сбора средств. Следующим этапом было выделение денег для наиболее эффективного решения конкретной проблемы (на конкурсной основе), также были учреждены специальные стипендии, их могли получить инициативные группы, общественные организации и другие участники общественной жизни нашего города. Например, заявки на стипендии и на конкурсы подавали и директора музеев, и работники домов культуры, то есть люди, которые были частью государственной системы, но имели силы и желание что-то менять, проводить мероприятия, делать жизнь вокруг интереснее.

Всего за эти годы на проведение социальных акций было собрано более 120 тысяч гривен. Приблизительно на такую же сумму привлечены

от бизнеса и другие ресурсы: бесплатные (или со скидками) радио эфиры, рекламные площади, аренда помещений и аппаратуры и многое другое. Итого – 240 000 гривен. Мы смогли реализовать: Стипендиальная программа «Ренессанс милосердия», Фонд поддержки громады «Союз благотворителей», Социальная акция «Дайте детям шанс».

Чтобы нашим читателям было понятно, что же наша организация смогла сделать, остановимся на каждой программе более детально.

Стипендиальная программа «Ренессанс милосердия»

Цель программы: поддержка талантливых детей в г. Чернигове из малообеспеченных семей.

Срок работы: 2005-2010 гг.

Партнеры: коммерческие организации города: страховые и рекламные компании, медиа группы, рестораны, продовольственные компании, туристические агентства, дома культуры, филармония города Чернигова и др.

Государственные структуры: управление по делам семьи и молодежи, областное управление культуры и туризма и др.

Международные доноры: Европейская Комиссия, Фонд им. Стефана Батория (Польша).

Методы работы: проведение в городской филармонии ежегодного благотворительного бала, на котором собираются добровольные пожертвования от гостей бала. Средства аккумулируются за счет продажи входных билетов, аукциона детских работ, благотворительной лотереи.

Собранные деньги составляют стипендиальный фонд программы. Мероприятие сопровождается широкой медиа поддержкой. Конкурсная комиссия, в состав которой входят 7 человек, определяет стипендиатов из числа подавших заявки. Финалом программы является праздничный концерт стипендиатов с вручением им дипломов, стипендий и подарков. В этом году вручение стипендий проводилось в Обласном художественном музее, что тоже было элементом сотрудничества. Директор данного музея участвовала в проекте как член комиссии при отборе стипендиатов. Такое партнерство существует уже несколько лет, и можно

сказать возникло благодаря совместной работе в стипендиальной программе «Ренессанс милосердия».

Пример инициативы:

Наталье Случук – 16 лет. Она поет с детства. Но заявить о себе и стать лауреатом Всеукраинского конкурса молодых исполнителей «Червона рута» ей помогла стипендия программы «Ренессанс милосердия». Полученной суммы хватило на поездку на конкурс и костюм для выступления.

- Если бы не эта стипендия, - говорит мама Наташи Случук, - то мы не смогли бы попасть на конкурс. Всем известно, что одного таланта сейчас недостаточно. Надо постоянно ездить на фестивали, «светиться». Государство не может помочь детям, как раньше, поэтому надо рассчитывать только на себя. А если семья не имеет достаточно финансов? Вот тогда такие программы и помогают выбрать молодому человеку свое будущее.

Ярослав Бых начал играть на фортепиано еще в четыре года, самостоятельно подбирая музыку на слух.

- Никто из учителей музыки не хотел заниматься с нами, - говорит мама Ярослава Оксана, - все считали, что он бесперспективен, так как у мальчика из-за родовой травмы был паралич правой руки.

Но благодаря вере и настойчивости всей семьи мечта Ярослава сбылась: он играет на фортепиано. Сейчас Ярослав – победитель нескольких престижных конкурсов исполнителей. И два из них стали возможны полученным стипендиям на конкурсе «Ренессанс милосердия».

Результаты:

Проведено: 4 конкурса

Общая сумма собранных денег: 64 тыс. грн.

Поддержано: 78 детей

Средняя сумма стипендии: 820 грн.

Вікторія Гоголь

«Союз благотворителей» Фонд поддержки Черниговской громады

Цель фонда: поддержка гражданских инициатив, направленных на улучшение жизни горожан.

Срок работы: 2008-2009 г.г.

Партнеры: местные предприниматели:

Международные доноры: WINGS, Фонд им. Стефана Батория (Польша).

Методы работы: Аккумулирование средств предпринимателей и распределение их в форме грантов среди общественных организаций и инициативных групп города. В конкурсную комиссию входят как сами благотворители, так и другие эксперты. Поддерживаются проекты, направленные на решение локальных проблем в сфере экологии, благоустройства территории, сохранения исторического наследия, образования, саморазвития и т. п.

Примеры поддержанных

инициатив:

Молодежный «Театр 23» организует для школьников города театрализованные выступления, касающиеся экологических проблем. Выступления необычны тем, что зрители в них не пассивные, а активные участники. Каждый такой спектакль помогает найти общее решение какой-то экологической проблемы. Помещение предоставил Арт-клуб, благодаря этому, ребята смогли провести мастер-класс для желающих научиться подобному методу работы с молодежью.

- Мне понравилась эта методика, - говорит Катя, студентка педагогического университета, - как мне кажется, она интересна для молодежи. Я буду работать в школе, и такой подход мне точно пригодится. Ребята не хотят только пассивно слушать, им интересно высказывать свое мнение, быть вовлеченными в полезные действия.

Результаты:

Проведено: 2 грантовых конкурса

Общая сумма собранных денег: 27 750 грн.
Поддержано: 9 проектов
Средняя сумма гранта: 2 800 грн.

Мы гордимся тем, что смогли сделать и останавливаться пока не собираемся, так как еще Антон Павлович Чехов заметил: «Пока молоды, сильны и бодры – не уставайте делать добро». Если вернуться к тематике Национального проекта «Спільний шлях у майбутнє», то есть – теме сотрудничества общественных организаций и домов культуры, то мы видели, как работают наши коллеги в Украине и других европейских странах (Польша, Германия) и пришли к выводу - дома культуры это не просто конкретный дом, зал или место. Домом культуры для местного сообщества, особенно в сельской местности может стать как бывший клуб, так и школа, музей или садик, главное, что это место где всегда проводятся нужные и интересные встречи, мероприятия, концерты, дни творчества, и многое другое. Там собираются и работают небезразличные люди, которым интересна такая деятельность, и они с радостью этим занимаются. Возрождение домов культуры начинается не с ремонта, и не с оформления бумаг, а с общественных инициатив. Эта практика уже давно существует в Германии и Польше. В Украине тоже есть энтузиасты, которые понимают эффективность данного метода и не ждут, когда привезут краску и новые шторы.

Виктория Гоголь

ІНФО ПРО ІНФО

Учасники круглого столу в Чернігові

Хроніка громадського та культурного життя

Круглий стіл «Суспільство та заклади культури: шляхи та методи ефективної взаємодії»

В рамках реалізації Національного проекту «Спільний шлях у майбутнє»* Інститутом соціокультурного менеджменту та їх регіональним партнером Центром гуманістичних технологій «АХАЛАР» 24 червня 2010 року був проведений круглий стіл у м. Чернігів.

Метою заходу було обговорення результатів проведеного дослідження «Діяльність будинків культури по задоволенню потреб територіальних громад».

Основні питання, що розглядалися: Діяльність будинків культури по задоволенню потреб територіальних громад, шляхи її оптимізації та їхня співпраця з громадськими організаціями

Завдання та методологія проведеного дослідження. Головні проблеми, які існують у територіальних громад. Визначення проблем, вирішення яких може сприяти діяльності будинків культури.

У ході дискусії було висловлено низку пропозицій щодо покращення співпраці закладів культури, влади та громадян. Так, за словами Світлани Пахлови, представника центру культурних досліджень Міністерства культури і туризму України, у нашій країні існує стереотип, що органи влади усе вирішують самостійно, і люди не втручаються у цей процес і цей стереотип необхідно руйнувати. Представник благодійної організації «Нащадки Аратти», Наталія Колесник зазначила, що сільська громада буде тоді, коли буде співпраця (мається на увазі співпраця сільського голови, громадських організацій та представників закладів культури).

Учасники круглого столу також обговорювали досвід співпраці громадських організацій та закладів культури. На думку багатьох

учасників, «центри місцевої активності» могли б стати оптимальним шляхом вирішення багатьох проблем, як для будинків культури, так і для громадських активістів.

* Проект «Спільний шлях в майбутнє» реалізується організацією «Інститут соціокультурного менеджменту» (ІСКМ) в рамках Програми «Об'єднуємося заради реформ (UNITER)», що виконується Pact. Inc., завдяки ширій підтримці американського народу, наданій через Агенцію США з міжнародного розвитку (USAID). Думки, викладені в даному матеріалі, є винятковою відповідальністю ІСКМ і можуть не співпадати з точкою зору USAID, уряду США та Pact. Inc.

Прес-конференція «Суспільство та заклади культури: шляхи та методи ефективної взаємодії»

В рамках реалізації Національного проекту «Спільний шлях у майбутнє»* Інститутом соціокультурного менеджменту та їх регіональним партнером Центром гуманістичних технологій «АХАЛАР» 23 червня 2010 року була проведена прес-конференція у м. Чернігів.

Метою прес-конференції було донесення до суспільства інформації щодо результатів проведеного дослідження «Діяльність

будинків культури по задоволенню потреб територіальних громад». Під час спілкування з журналістами, керівник ІСКМ та команда експертів торкнулися таких тем, як діяльність будинків культури по задоволенню потреб

територіальних громад, шляхи її оптимізації та їхня співпраця з громадськими організаціями. Завдання та методологія проведеного дослідження. Головні проблеми, які існують у територіальних громад. Визначення проблем вирішення яких може сприяти діяльності будинків культури. Висновки та рекомендації розроблені в межах дослідження.

За словами керівника Інституту соціокультурного менеджменту Лева Абрамова, суспільство потребує ефективних рішень соціальних проблем, зокрема запровадження досвіду центрів місцевої активності, що може об'єднати зусилля громадських організацій та будинків культури.

* Проект «Спільний шлях в майбутнє» реалізується організацією «Інститут соціокультурного менеджменту» (ІСКМ) в рамках Програми «Об'єднуємося заради реформ (UNITER)», що виконується Pact. Inc., завдяки ширій підтримці американського народу, наданій через Агенцію США з міжнародного розвитку (USAID). Думки, викладені в даному матеріалі, є винятковою відповідальністю ІСКМ і можуть не співпадати з точкою зору USAID, уряду США та Pact. Inc.

Тренінг «Менеджмент орієнтований на результат» Нам є до чого прагнути!

В рамках інституційного розвитку за підтримки програми «Об'єднуємося заради реформ» (UNITER), яка фінансується Агенцією з Міжнародного Розвитку США, та виконується Pact, Inc в Україні, Інститут соціокультурного менеджменту (ІСКМ) отримав ваучер та мав змогу використати його та обрати тренінг для його працівників. Організацією був обраний тренінг «Менеджмент орієнтований на результат», який провів Василь Полуйко (Західноукраїнський ресурсний центр). 26, 27 червня члени колективу ІСКМ зібрались та у дружній атмосфері, спрагли до

знань, жваво поглинали їх. Основні питання, що розглядались: три рівні планування, моніторингу та оцінки проектів, етапи та цикл планування.

Цей тренінг на ринку послуг в Україні є

Учасники тренінгу

унікальним, і його учасники висловлювали вдячність усім, завдяки кому вони мали змогу отримати ці унікальні знання. За результатами анкетування усі учасники поставили найвищу оцінку та зазначили, що отримані знання вони будуть використовувати при розробці та роботі над проектами, а також при стратегічному плануванні діяльності організації.

Головним результатом тренінгу, на думку учасників, стане оновлений план розвитку ІСКМ.

* * *

Широка програма святкових заходів, присвячених ювілейній 65-й річниці Великої Перемоги відбулася в містах і селах області. Кіровоградщина вклонилася загиблим, які наближали День Перемоги і вшанувала ветеранів за ратний подвиг на фронтах війни, за мирну працю по відбудові народного господарства у післявоєнні роки. Немало колишніх воїнів одержали державні нагороди, подарунки і слова вдячності.

У державному архіві області експонувалась виставка архівних документів "Знівчене війною дитинство", присвячена 65-річчю Великої Перемоги. Представлені документи 40-х років минулого століття, повоєнні спогади дітей та дорослих, газетні публікації.

В рамках святкування міста Олександрії відбулося відкриття меморіальних дошок поету, мандрівнику Леоніду Чернову-Малошийченку, та письменнику, лауреату Національної премії ім.Т.Шевченка Борису Нечерді.

15 травня відбулися інформаційно-розважальні заходи в рамках фестивалю "Єврофест", присвяченого Дню Європи. На

центральної площі були розгорнуті стенди, які розповідали, що таке європейська політика сусідства, про основні європейські країни, про можливість і умови навчання в них. В рамках святкування відбулися презентації європейських країн євроклубами шкіл міста, виступи представників національних меншин області, різноманітні майстер-класи.

16 травня, в День пам'яті жертв політичних репресій, було покладено квіти до пам'ятного знака "Українцям - жертвам комуністичних репресій", що на фортечних валах.

Громадськість області відзначила 149-ту річницю з дня перепоховання великого поета Т.Шевченка. Біля пам'ятника Кобзарю в обласному центрі відбувся мітинг, було покладено квіти.

24 травня низкою заходів відзначено День слов'янської писемності й культури.

Просвітництво. Художня самодіяльність

З 29 квітня по 4 травня в Луганську проходив VIII Міжнародний фестиваль - конкурс хореографічного мистецтва "Весняні арабески 2010". У конкурсі серед

29 кращих колективів з України, Росії та Білорусі брав участь і зразковий хореографічний ансамбль з Кіровограда "Світанок".

25 травня відбувся фотоконкурс "Позитив у об'єктиві". Мета фотоконкурсу - привернути увагу громадськості до людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом.

До фотоконкурсу долучилися всі бажаючі кіровоградці.

Театрально-концертне життя

7 травня в залі обласної філармонії відбувся концерт, присвячений Дню Перемоги "Уклін Вам, славні ветерани".

В концерті взяли участь творчі колективи і солісти обласної філармонії.

3 травня в Україні стартувала благодійна акція "Серце до серця".

В Кіровограді акцію було розпочато з великого Міжнародного дитячого фестивалю пісні й танцю. 11 травня в обласній філармонії відбувся благодійний концерт в якому взяли

участь гості з Німеччини - вихованці музичної школи "Ренесанс" та кіровоградські дитячі танцювальні й вокальні колективи.

В Кіровоградській музичній школі №1 ім.Г.Нейгауза пройшли музичні зустрічі, присвячені нашому земляку - піаністу, педагогу й професору, ім'я якого носить перша музична школа.

20 травня в залі обласної філармонії відбувся ювілейний концерт, присвячений 50-річчю музичного училища.

13-27 травня в обласній філармонії проходив XIII Всеукраїнський фестиваль камерної та симфонічної музики "Травневі музичні зустрічі".

Впродовж двох фестивальних тижнів тривали зустрічі кіровоградської публіки з відомими вітчизняними та зарубіжними митцями. Приємною подією стала участь у фестивалі нашої землячки народної артистки України, солістки Національної опери України ім.Т. Шевченка Лідії Забілястої.

22-23 травня в Кіровограді пройшов Всеукраїнський фестиваль-конкурс вокально-хорового мистецтва "Калиновий спів". Окрім колективів з нашої області у ньому взяли участь представники Черкаської, Вінницької, Полтавської та Рівненської областей. Під час фестивалю у фойє обласної філармонії працювала виставка декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва міста Знамянки; виставка короваїв.

23 травня відбулося нагородження та заключний концерт переможців фестивалю.

У Новоукраїнці відбулося свято "Весь світ - театр, і люди в ньому - актори..." - приурочений до Дня театру.

30 травня відбувся благодійний концерт Кіровоградського муніципального хору під керівництвом заслуженого діяча мистецтв Юрія Любовича пам'яті видатного органіста, піаніста та педагога Теофіла Ріхтера.

Музейна справа Обласний художній музей

6 травня відбулася презентація книги краєзнавця, дослідника Василя Даценка "Щоб пам'ятали: Кіровоградщина в роки Великої Вітчизняної війни", у якій взяли участь керівники області, ветерани Великої Вітчизняної війни, видавці, керівники пошукових загонів, начальники структурних підрозділів обласної державної адміністрації,

представники ЗМІ.

Експонувались виставки:

- виставка "Не згасне подвиг у віках", присвячена 65-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

На виставці представлені картини з фондів Кіровоградського обласного художнього музею та роботи виконані кіровоградськими художниками - членами Кіровоградської обласної організації НСХУ;

- фотовиставка "Крилата пам'ять Перемоги" у відділі Кіровоградського обласного художнього музею - картинній галереї Петра Оссовського "Світ і Вітчизна" - до 65-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні. На виставці представлені фотографії літаків, реставрованих Борисом Осетинським.

- виставка до Дня перепоховання Т.Г.Шевченка на Чернечій горі;

- виставка фотографій і художніх робіт лауреата Премії Кабміну А.Шкоди, студентки КДПУ;

- виставка творів народного художника України М.Надеждіна, присвячена його 75-річчю. На виставці представлені найбільш знакові роботи митця;

- виставка творів члена Національної спілки майстрів народного мистецтва України А. Ліпатова, присвячена пам'яті художника та 50-річчю з дня народження.

Десятки картин Андрія Ліпатова, зібрані в одному залі із приватних колекцій, надані родиною митця та музеями, дарують відчуття сонця, що дивиться на вас з кожної яскравої рамки.

Обласний художній музей прийняв активну участь у VI міжнародній акції "Ніч музеїв".

З 16 години і майже до опівночі музей приймав відвідувачів. За цей час його експозиції оглянуло багато кіровоградців та гостей міста.

В залах музею відбулися майстер-класи з різних технік, стилів та видів мистецтва. Активну участь у виставкових експозиціях взяли клуб народних ремесел "Ниточка" та обласна громадська організація "Єлисаветградський узвіз".

В акції взяли участь викладачі та учні дитячої музичної школи №3, та муніципальний камерний хор під керівництвом заслуженого діяча мистецтв Ю.Любовича.

13 травня в літературно-меморіальному музеї І.К.Карпенка-Карого відбулася виставка "Спочатку було слово...", присвячена історії

створення та діяльності Кіровоградської обласної організації Національної спілки письменників України.

В експозиція представлені книги, журнали, фотокартки з фондів літературно-меморіального музею І.К.Карпенка-Карого та матеріали, передані на тимчасове зберігання з особистих архівів членів Національної спілки письменників України. Майже сто фотокарток висвітлюють десятки заходів спілчан, спрямованих на відродження національної духовності, виховання патріотизму, любові до України, до рідної мови та літератури.

18 травня відбулося нагородження лауреатів Кіровоградської обласної краєзнавчої премії ім.В.Ястребова, приурочене до Міжнародного дня музеїв.

Переможцем конкурсу став авторський колектив обласної універсальної наукової бібліотеки ім.Д.Чижевського у складі Олени Гаращенко, Оксани Ткаченко, Валентини Козлової, Тамари Недашківської, Наталії Зеленської, Оксани Сергєєвої, Тетяни Макарової, за серію науково-популярних робіт, присвячених 110-річчю ОУНБ ім.Д.Чижевського;

II премії удостоєна Лариса Шайда за багаторічну науково-дослідну, видавничу та пропагандистську діяльність з питань історії освіти Кіровоградщини;

III премію одержали Ламанов Сергій та Ламанова Світлана, за краєзнавче видання "Гурівка. Села мого біографія". Переможців нагороджено дипломами лауреатів обласної краєзнавчої премії ім.В.Ястребова, скульптурами "Степовий орел", нагрудними знаками, та грошовими преміями.

У Кіровограді відкрито меморіальну дошку скульптору Аркадію Мацієвському. Роботи митця зберігаються у багатьох музеях і приватних колекціях України та Росії.

До 170-річчя від дня народження Марка Кропивницького - видатного актора, режисера, драматурга, фундатора українського професійного класичного реалістичного театру у меморіальному музеї класика в Кіровограді відбувся святковий захід. Традиційно урочистості розпочались із покладання квітів до пам'ятника винуватцю свята. А далі була концертна програма, в якій прозвучали музичні твори, монологи, вірші, уривки з вистав.

26 травня в обласному краєзнавчому музеї відбулася презентація видання дослідження

П.Рибалка "Колекція писанок В.Ястребова", присвяченого до 155-річчя від дня народження Ястребова В.М. Видання стало результатом спільного проекту обласного краєзнавчого музею та Кіровоградського інституту розвитку людини "Україна".

За матеріалами сайту library.kr.ua.

ЦЕ БУЛО НЕЩОДАВНО, ЦЕ БУЛО ТАК ДАВНО...

Культурне життя нашої країни, безумовно, має цікаву та складну історію, тож на сторінках нашого видання ми вирішили розповідати не лише про сьогоднішній день української культури, а й про початок цього життя. Сподіваємося, що вам буде цікаво. Якщо у вас виникло бажання поділитися своїми спогадами – пишіть нам, запрошуйте наших кореспондентів.

«Клуб будували своїми силами...»

В мальовничій долині, на берегах невеличкої річечки Журавка, розкинулось село Червоний кут, що на Одещині. Сміливі і талановиті нащадки вільних селян і козаків проживали тут вже більш ніж два століття. Вранці, коли люди їхали на степ і ввечері, коли поверталися з роботи в надвечірній тиші звучали чарівні мелодії народних пісень. Пісня завжди допомагала людям в їхній повсякденній важкій праці. Пісня – це натхнення і дух народу, пісня була завжди... І тоді коли на селі не було електрики і тоді коли радіо було великим дивом. За спогадами дітей війни Вихристенків, де всі діти вміли співати, а вміння грати на скрипці, гармошці чи ударних інструментах передавалися від діда прадіда. Ініціативна молодь об'єднувалась в оркестр. Молодь завжди прагнула створити культурні осередки – це були вечорниці (взимку) або, влітку, всі збирались на «круг» - площадка, яку називали «Джок». Тут кожний міг проявити свої таланти – співали, грали, танцювали, проводили різні ігри, звучав гумор та дотепні жарти.

Село тоді було велике, молоді було багато, тому виникла необхідність збудувати клуб. Але в післявоєнний період колгоспи були злиденними, навіть коней не вистачало, все забрала війна. Тому клуб вирішили будувати своїми силами. Збирали толоки, замішували

краску (земля, пісок, глина, солома). Місили і коні, і люди. А потім, на вихідних, будували. Вікна, двері, сцену та стільці виготовили в плотні місцеві умільці. Клуб мав земляну підлогу та дах з очерету. Але радощам не було меж. Стомлена важкою денною працею, але щаслива молодь ввечері мчалась до клубу. Там можна було подивитись кінофільми. До і після демонстрації фільму були танці під баян або патефон. Клуб став осередком культури на селі. Працювала бібліотека. Тут можна було ознайомитись не тільки з українською, російською, але й зарубіжною класикою, а також творами В.І.Леніна, К.Маркса, Ф.Енгельса. Для дітей теж було достатньо літератури. Завідуюча бібліотеки Горб В.Т. намагалась якомога більше залучити читачів. Виїздила на тракторні і польові степи, тваринницькі ферми з лекціями та ознайомлювала з новинками літератури.

Співпрацював клуб і зі школою, за ініціативи завідуючого клубом Трегубенка О.М. та вчителя музики в 60-70-х роках Трегубенка М.М. Був організований чотирьохголосний хор, що налічував до сотні учасників різного віку – це були і молодь і сивочолі ветерани. Хор був відомий не тільки за межами району, а навіть був учасником конкурсів-оглядів художньої самодіяльності області. Витрати, пов'язані із діяльністю хору та інших видів художньої самодіяльності брали на себе колгоспи (їх в селі було два). Але в 1966 році клуб визнали аварійним, тому довелося тимчасово перебиратися в церкву, яку було закрито ще з 1962 року. В 1969 минуло три роки і колгоспи збудували новий сучасний клуб, та ще й купили нове концертне фортепіано, на якому спочатку вмів грати наш вчитель музики Трегубенко М.М., який, до речі, закінчив одеську консерваторію, але на диво всім продовжував працювати в селі.

Шкільний хор та вокальний ансамбль, яким він керував, завжди займав перші місця на районному огляді художньої самодіяльності. Склалась багаторічна традиція, що шкільна художня самодіяльність показувалась на клубній сцені. В клубі збиралось все село, «голці ніде було впасти». До шкільних виступів залучалась сільська молодь: звучали гуморески, показували сценки, грали на музичних інструментах. Концерт тривав декілька годин. перед такими концертами обов'язково проводились лекції, їх читали або завідуючий клубом або директор школи, голова колгоспу.

Лекції були на різні теми: політичні,

морально-етичні, патріотичні. Часто з цим же репертуаром виїздили виступати в інші села. Транспорт забезпечував колгосп. З кращими номерами виступали на районних оглядах художньої самодіяльності. Переможці їхали на обласний огляд. Приїздили і в наше село учасники художньої самодіяльності з інших сел. Завідуючий клубом запрошував до нашого клубу навіть артистів з обласної філармонії. Плата за квитки була помірною. Приїздили з обласного центру і театральні колективи з виставками.

На великі свята колгосп звозив бажаючих з інших сіл до центрального колгоспного будинку культури, куди приїздили з виставами та концертами артисти з обласного центру. В 70-80 роках створювались колективи художньої самодіяльності вчителів та іншої інтелігенції села. В 80-90 роках на Новий рік в клубах проводили костюмовані бал-маскаради, конкурси, концерти, танці. За кращі виступи вручались призи, подарунки за рахунок колгоспу.

Минув час. Змінилось село. Деякі села зникли взагалі. А в тих селах, де ще є молодь, її дуже мало. Ніяке телебачення, комп'ютери чи Інтернет не замінять живого спілкування. Молодь не стала менш талановитою, тому її потреби в самовираженні не зникли. Молодь потребує, щоб її помітили, дали можливість розвивати свої таланти, для цього в першу чергу потрібно організувати здорове дозвілля прикладом є робота клубів в 50-60-х роках.

Лідія Кондратюк

В.І. Сидоренко: “Пам'ятаю фільми, що “крутили” у нашому клубі”

1947 рік після війни, коли залишилися в селі в основному жінки, діти, підлітки і старики, а також декілька скалічених чоловіків, єдиним центром культури на селі був клуб. Будинки культури з'явилися у 60-х роках, а те, що я пам'ятаю після війни і до 57 року в цей період я проживав в селі Радянське, Полтавській області як у нашому селі так по других селах були клуби.

Вони були пристосовані в старих приміщеннях, у інших селах були і в церквах. В клубі була обов'язково бібліотека з постійним бібліотекарем і дуже непоганим як на той час бібліотечним фондом. В цьому клубі показували кіно, у зв'язку з тим, що електроенергії у селі не було, а вона з'явилася тільки в 1958 році, коли побудували Дніпродзержинську ГЕС, то, щоб

показувати кінофільми в якості генератора електроенергії був бензиновий мотор, а кінострічку кіномеханік крутив вручну.

Крім цього влітку молодь збиралась біля клубу на імпровізованому майданчику. У нас був майданчик обсаджений із усіх боків яворами. І там були танці, свої хлопці гармоністи і доморошені танцюристи. Танці влаштувались в ті дні коли не було кіно, а воно було раз на тиждень.

Дуже рідко, але були у повоєнні роки і концерти, приїжджали до нас і актори з виставами. У моїй пам'яті викарбувалась вистава за драмою Марка Кропивницького «Доки сонце зійде, роса очі виїсть». І цирк був, але це було рідко і це була надзвичайна подія.

Були спроби і художньої самодіяльності, але я не приймав в ній участь, тому нічого не можу про це сказати. В цьому ж клубі проходили колгоспні збори.

А БК збудували в нашому селі в 60 роки 20 століття, коли в період будівництва Дніпродзержинської ГЕС було збудоване Дніпродзержинське водосховище дуже багато сел, які були у заплаві Дніпра були переселені і наше село стало місцем для переселенців. Дуже швидко та якісно були збудовані сільські цегляні хати і тоді ж збудували нові магазини, школу 10 річку, а до того була семирічка і БК, але я в нього ходив рідко тільки коли приїжджав з інституту чи у відпустку, яка проживала у селі до 2002 року. А я залишив село у 57 році, коли закінчив школу та поступив в інститут.

Один з найбільш яскравих моментів – це мітинг на День Перемоги 9 травня 1945 року: тоді, під урочисті звуки маршів ми не могли стримати сліз радості та втрат.

Пам'ятаю фільми, що «крутили» у нашому клубі – це «Тарзан», завезений із Німеччини, «Волга, Волга».

Іще один яскравий момент – це вибори, які на той час (післявоєнні роки) проводилися під лозунгом «Блок комуністів і безпартійних». Тоді від більш-менш заможних людей звозили килими, доріжки, прикрашали приміщення клубу, якимсь чином організували музику, не знаю якими технічними засобам.

Згадав один епізод, коли приїхали якісь артисти і танцювали під патифон (радісно сміється) це було щось неймовірне. Гарна модна жінка танцювала під патефон...

Записала **Оксана Набока**

СТОРИНКА ДЛЯ ДІТЕЙ

Шановні діти та ваші батьки, під час літніх канікул ми продовжуємо нашу традиційну сторінку для вас і сьогодні до вашої уваги декілька цікавинок. А також декілька веб-сайтів, які вам будуть дуже корисними для підготовки до школи.

Розваги літнього дня та коли йде дощ...

ЧАКЛУН

Перед початком гри вибирають чаклуна. Для цього один з гравців простягає перед собою праву руку долонею донизу, а інші підставляють під неї вказівний палець.

По команді: «Раз! Два! Три!» всі забирають руки, а гравець з простягнутою рукою має захопити чийсь палець.

Той, чий палець був захоплений таким чином, стає чаклуном.

Він намагається догнати когось і доторкнутися рукою. Той, кого піймали, завмирає, розвівши руки в сторони. Зняти чари з нього можуть інші гравці, якщо доторкнуться до нього рукою. Але чаклун стежить за своєю «здобиччю», і, як тільки хтось зніме чари, він намагається зачарувати і тих, хто наважується виручити товариша.

Правила гри: зачарований гравець залишається на місці. Той, кого зачарували тричі підряд, сам стає чаклуном, а його попередник приєднується до гравців.

Літо у прислів'ях

Бджоли раді цвіту - люди літу.

Буде той голодний, хто жнивами холодочку шукає.

В червні ворота підпиратимеш, то взимку голодний дрижатимеш.

Веселка вранці - на дощ.

Від дощу на воді бульбашки - на тривалу негоду.

Влітку один тиждень рік годує.

Вранці трава пахне дужче, ніж завжди, - на дощ.

Горобці в пилюці купаються - на дощ.

Готуй влітку сани, а взимку воза.

До серпня рослина зріє, а після нього в'яне.

Дощ іде не там, де ждуть, а там, де жнуть, не там, де просять, а там, де косять.

- Іди, дощику, де чорно! - Ні, піду, де вчора.

Летить літо, як на крилах.

Рецепти з яблук до свята Другого Спаса

Рецепт для дорослих

Яблука-10 штук (середньої величини), цукор-150 м, вершкове масло - 50 м, ізюм - 50 м, ром - 25 мл, кориця, ванілін. Яблука вимити, витерти рушником, обережно вибрати серцевину з насінням й начинити ізюмом зі шматочком масла, цукром і корицею. Покласти яблука на лист і поставити в духовку на помірний вогонь. Коли яблука готові, збризкати їхнім ромом і залишити на кілька хвилин у духовці. Викласти яблука на блюдо, полив соусом з листа. Подавати, за бажанням, гарячими або холодними. Можна подавати зі збитими вершками.

Рецепт для дітей

Потрібно: Яблука, Цукор, Кориця

З яблук вирізати серединки, але так щоб дірка була не наскрізна. У цю дірку засипаємо цукор, і небагато кориці. Запікаємо в духовці до м'якості. Цукор можна замінити медом.

Конкурс фотографій “Я люблю купатися!!!”

До конкурсу фотографій “Я люблю купатися!!!” приймаються фотографії, на яких дитинка плаває, купається, пірнає чи просто копірається у воді.

Правила:

- Від однієї дитини приймається одна фотографія.
- Фото має бути зроблене у 2010 році.
- Набір фотографій починається з 2 липня 2010 року і триватиме до 2 січня 2011 року за адресою levko.info@i.ua.
- Публікація фотографій на сайті Левко розпочнеться 15 липня 2010 року.
- Голосування за приз “Глядацьких симпатій” розпочнеться 2 січня 2011 року і триватиме 2 тижні.
- Головного переможця конкурсу обиратиме відомий спеціаліст-оператор.
- Оголошення результатів голосування та вибору незалежного оператора - 17 січня 2011 року.

- Надсилайте свої фотографії за електронною адресою levko.info@i.ua. У листі має бути вказана інформація про дитину (ім'я, прізвище, вік, місце проживання (рідне місто/село)), місце, де було зроблено фотографію (можливо це курорт, чи просто назва озера біля будинку) та повна поштова адреса батьків.

Интересные факты

Англичане всегда относились к свекле с большой настороженностью – впрочем, причин для этого у них хватало. По старинной английской традиции именно вареную свеклу преподносили неугодным женихам с целью дать им «от ворот поворот». Говорят, что после этого отвергнутые до конца своих дней к блюдам из свеклы притрагиваться не желали.

Название винегрета образовано от французского «vinaigre» (уксус), несмотря на то что винегрет традиционно заправляли вовсе не уксусом, а постным маслом.

Орлы, грифы и кондоры могут набирать высоту до 6000-7000 метров.

За метриалами веб-сайтів abetka.ukrlife.org, foodua.org.ua, kitchen.uaclub.net.ua, levko.info, koshki-mishki.ru, www.detskiy-mir.net, www.solnet.ee, worldofchildren.ru.

Для підготовки до школи ми радимо ознайомитися з веб-сайтами: abetka.ukrlife.org – веб-проект «Весела Абетка», chytanka.com.ua - веб-проект “Читанка” - це дитяча публічна онлайн-бібліотека. Цей проект створили три дівчини Таня, Таня і Світлана. Вони вирішили поділитися з сучасними дітьми чудовими книжками, що видавалися українською мовою за радянських часів і вже давно не перевидаються. Проект надзвичайно цікавий і корисний для дітей та їх батьків! Книжки і дитячі журнали якісно відскановані та систематизовані. Користуватися бібліотекою можна безкоштовно. Тож, як кажуть авторки проекту – «Діти хочуть читати! Дістаньте свої старі книжки з антресолів!» або заходьте на веб-сайт «Читанка».

“Діяльність будинків культури по задоволенню потреб територіальних громад”

Діяльність будинків культури по задоволенню потреб територіальних громад: звіт за результатами дослідження – Кіровоград: Інститут соціокультурного менеджменту (ІСКМ), 2010. – 64 с.

Видання містить результати комплексного дослідження «Діяльність будинків культури по задоволенню потреб територіальних громад», що здійснив Інститут соціокультурного менеджменту (ІСКМ) в рамках проекту «Спільний шлях в майбутнє» в січні-лютому 2010 року на території Кіровоградської, Чернігівської, Рівненської, Миколаївської та Дніпропетровської областей України. Неоціненну допомогу ІСКМ під час проведення дослідження надали його партнери (ЦГТ «АХАЛАР», ЦПГКІ «Тамариск», Фондація ім. Князів благодійників Острозьких, Центр сприяння суспільним інноваціям). У виданні на основі експертного опитування, фокус-груп та аналізу документів з'ясовано зміст, методи організації та основні принципи діяльності будинків культури по задоволенню потреб територіальних громад та можливості оптимізації цього процесу.

Видання буде корисним працівникам закладів культури, державним службовцям та посадовим особам органів місцевого самоврядування.

Інші роботи авторів:

- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Менеджмент НГО. – Кіровоград: ЦПТИ, 1999. – 76с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Общественно - деловые отношения НГО – Кіровоград: ЦПТИ, 1999. – 80с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Ресурсний центр для НГО как катализатор процесса межсекторного партнерства – Кіровоград: ЦПТИ, 1999 – 52с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Фандрейзинг для НГО – Кіровоград: ЦПТИ, 1999 – 92с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Стратегічне планування діяльності НДО – Кіровоград: ЦПТИ, 2000 – 92с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Методика надання консультативних послуг регіональним НДО – Кіровоград: ЦПТИ, 2008 – 196 с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Менеджмент в сфері культури – Кіровоград: ЦПТИ, 2000 – 88с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Теорія та методика корпоративного спонсорства - Кіровоград: ЦПТИ, 2001 – 132с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Стратегія неполітичної НДО під час передвиборчої кампанії – Кіровоград: ЦПТИ, 2001 – 120с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Інформаційне забезпечення процесу вирішення соціальних проблем на місцевому рівні – Кіровоград: ІСКМ, 2003 – 116с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Менеджмент неприбуткової організації. Частина 1 – Кіровоград: ЦПТИ, ІСКМ, 2003 – 128с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Менеджмент неприбуткової організації. Частина 2 – Кіровоград: ЦПТИ, ІСКМ, 2003 – 140с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Соціальні технології. Частина 1 – Кіровоград: ІСКМ, 2004 – 104с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Соціальні техно-логії. Частина 2 – Кіровоград: ІСКМ, 2004 – 108с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Програми підготовки кадрів для системи інформаційно-методичного забезпечення процесу вирішення соціальних проблем на місцевому рівні – Кіровоград: ІСКМ, 2004 – 76с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Технологія розвитку інформаційно-методичної мережі громадського сектору на регіональному рівні. Частина 1 – Кіровоград: ЦПТИ, 2004 – 68с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Технологія оцінки соціальних програм та проектів – Кіровоград: ІСКМ, 2007 – 100с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Ресурсне забезпечення громадських ініціатив – Кіровоград: ІСКМ, 2008 – 100с.
- Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Інформаційний компонент діяльності НДО – Кіровоград: ІСКМ, 2009 – 80с.
- Звітність по цільовим програмам: звіт за результатами дослідження - Кіровоград: ІСКМ, 2009 – 24с.
- Цілові програми та механізми по забезпеченню прозорості у процесі їх реалізації - ІСКМ, 2010 - 100с.

Шановні читачі!

Ми раді презентувати вам веб-сайт Інституту соціокультурного менеджменту (ІСКМ), що був створений в рамках національного проекту "Спільний шлях у майбутнє" та підтриманий в рамках проекту "Об'єднуємося заради реформ (UNITER)".

На нашому веб-сайті ви маєте змогу ознайомитися з новинами громадського та культурного життя різних регіонів України та корисними ресурсами для громадських активістів.

Ми будемо раді вашим пропозиціям та зауваженням щодо роботи сайту.

Пишіть нам: iscm@mail.ru.

Наша адреса:

<http://www.lacenter.org.ua/>

The collage displays four different pages from the website. The top-right screenshot shows the main header with the title 'ЦЕНТРИ МІСЦЕВОЇ АКТИВНОСТІ УКРАЇНИ' and the subtitle 'Проект Інституту соціокультурного менеджменту'. Below it is a navigation menu with 'Закладки Меню' and 'Поча' / 'Про ІСКМ'. The middle-left screenshot shows a 'Про партнерів' section featuring the logo of 'АНАЛАР' and a text block about the center's activities. The middle-right screenshot shows a group photo of several people. The bottom screenshot shows a 'Повнення' (News) section with a list of articles, a 'Найпопулярніші' (Most Popular) section, and a 'Вітаємо на сайті' (Welcome to the site) section with a line graph showing website activity over time.

Якщо ви бажаєте отримати більш детальну інформацію про діяльність ІСКМ, отримати консультацію або видання Інституту, пишіть на адресу: iscm@mail.ru.